

Handläggare
Lisa Klefund
Telefon: 08-508 337 52

Till
Utbildningsnämnden
2021-03-18

Effektivare tillsyn av diskrimineringslagen – aktiva åtgärder och det skollagsreglerade området (SOU 2020:79)

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2021/152

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör

Petra Nergårdh
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat delbetänkandet ”Effektivare tillsyn över diskrimineringslagen – aktiva åtgärder och det skollagsreglerade området (SOU 2020:79)” till utbildningsnämnden. Utredningen lämnar ett antal förslag för en effektivare efterlevnad av diskrimineringslagen avseende aktiva åtgärder samt föreslår att tillsynen över bestämmelserna i diskrimineringslagen flyttas över till Skolinspektionen inom det skollagsreglerade området.

Utbildningsförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslagen för en effektivare tillsyn över aktiva åtgärder samt flytten av tillsynen till Skolinspektionen. Utbildningsförvaltningen bedömer samtidigt att analysen av de ekonomiska och administrativa konsekvenser som förslagen kommer att ge kommunerna inte är tillräcklig. Förvaltningen anser att det finns risk för ökade kostnader för ersättningsyrkanden och för processrättsliga kostnader samt att administrationen ökar för skolor och huvudmän.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bakgrund/Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat delbetänkandet ”Effektivare tillsyn över diskrimineringslagen – aktiva åtgärder och det skollagsreglerade området” (SOU 2020:79) till utbildningsnämnden för yttrande.

Regeringen beslutade den 30 augusti 2018 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över vilka åtgärder som behövs för att säkerställa efterlevnad av bestämmelserna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen (2008:567). Vidare gavs utredaren i uppdrag att se över tillsynsansvaret när det gäller verksamhet enligt skollagen (2010:800) (dir.2018:99). Utredningen har därefter fått flera tilläggsdirektiv. Tiden för hela utredningen har förlängts till den 1 oktober 2021.

Den här remissen rör delbetänkandet som utredningen lämnade i december 2020. Utredningen består av två delar.

I den första delen analyseras om nuvarande bestämmelser om tillsyn i diskrimineringslagen (2008:567), DL, avseende aktiva åtgärder är ändamålsenliga för en effektiv efterlevnad av lagen och vid behov föreslå ändringar som kan leda till en ökad efterlevnad. Utredningen har tagit fram ett antal förslag för en effektivare tillsyn.

Den andra delen av uppdraget innebär att utredningen ska analysera hur tillsynen över bestämmelserna i DL när det gäller det skollagsreglerade området i sin helhet kan flyttas från Diskrimineringsombudsmannen (DO) till Statens skolinspektion (Skolinspektionen). Utgångspunkten är således att en överflyttning ska ske och utredningen gör en samlad bedömning om det effektiviserar tillsynen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för personal och kompetensförsörjning i samråd med gymnasieavdelningen och grundskoleavdelningen.

Ärendet har behandlats i samverkan med de fackliga organisationerna den 9 mars 2021. Ärendet har också behandlats vid funktionshinderrådets sammanträde den 10 mars 2021.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utbildningsförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslagen. Utbildningsförvaltningen delar uppfattning att utredningens förslag kan leda till bättre stöd och tydlighet i arbetet med aktiva åtgärder för arbetsgivarna samt en bättre samordning och tydlighet för såväl huvudmännen som för elever och vårdnadshavare inom det skollagsreglerade området.

Utbildningsförvaltningens svar är begränsat till de delar som har en direkt beröring till förvaltningens verksamhetsområde och lämnar utifrån dem ett antal synpunkter på innehållet i utredningen

Utredningens förslag och överväganden för en effektivare tillsyn över aktiva åtgärder

Förslag om föreskriftsrätt

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till och delar utredningens bedömning att ge en expertmyndighet som DO rätt att utfärda föreskrifter avseende 3 kap. DL inom arbetslivsområdet¹. Detta skulle bidra till förtydliganden kring kraven utifrån diskrimineringslagen och ge utbildningsförvaltningen som arbetsgivare ett bättre stöd i arbetet med aktiva åtgärder.

Diskrimineringsombudsmannen ska samråda med arbetsmarknadens parter

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till att samråd ska ske med arbetsmarknadens parter innan DO fattar beslut om föreskrifter. Utöver arbetsmarknadens parter anser utbildningsförvaltningen att det bör övervägas om samråd även bör ske med elevorganisationer.

Samverkan mellan Diskrimineringsombudsmannen och Arbetsmiljöverket.

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till och delar utredningens bedömning att ge DO och Arbetsmiljöverket i uppdrag att samverka vad gäller det systematiska arbetsmiljöarbetet i arbetsmiljölagen (1977:160), AML, i förhållande till aktiva åtgärder i DL. Vidare instämmer utbildningsförvaltningen att det vore bra att DO och AV tillsammans kan tydliggöra hur arbetet med systematiskt arbetsmiljöarbete och aktiva åtgärder kan samordnas. Dessa två processer har flera beröringspunkter och det skulle kunna förenkla för verksamheterna att bedriva arbetet.

Övervägande om likabehandlingsombud

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till att regeringen utreder frågan om att likabehandlingsombud ska införas. En ny roll kan vara bra för att frågan ska hållas levande i samverkan mellan arbetstagare och arbetsgivare.

Utredningens förslag och överväganden om överflyttning av tillsyn och talerätt Skolinspektionen

Tillsynsansvaret, talerätten och sanktioner

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till att tillsynsansvaret flyttas över enligt vad utredningen föreslår.

Flera utredningar har sedan tidigare föreslagit en förflyttning av tillsynen från Diskrimineringsombudsmannen till Skolinspektionen och kommit fram till att det är problematiskt med en uppdelad reglering och tillsyn av bestämmelserna gällande diskriminering och trakasserier respektive kränkande behandling av elever. Förvaltningen har i svar på remiss från kommunstyrelsen rörande slutbetänkandet "Bättre skydd mot diskriminering" (SOU 2016:87) ställt sig positiv till att tillsynsansvaret flyttas över (dnr 1.6.1–4415/2017).

Utredningens förslag innebär att barn och elever som utsätts för diskriminering eller annan kränkande behandling i skollagsreglerad verksamhet kan få samma stöd och samma möjligheter till upprättelse oavsett grunden till kränkningen. Vidare behöver elever och vårdnadshavare inte vända sig till två tillsynsmyndigheter i de fall eleven blivit utsatt för både kränkande behandling och trakasserier eller diskriminering.

Utredningen föreslår att Skolinspektionen ska få ta över och driva mål om diskrimineringsersättning för barn och elever inom det skollagsreglerade området. Barn- och elevombudet (BEO) ska utföra uppgifterna avseende skydd mot diskriminering och diskrimineringsersättning på motsvarande sätt som för skadestånd på grund av kränkande behandling.

Utbildningsförvaltningen menar att samordnings- och gränsdragningsproblem fortfarande kan uppstå. Diskriminering och kränkande behandling sker ofta i ett samlat händelseförlopp. Aktuell utredning menar att detta samordningsproblem inte behöver vara särskilt besvärande i praktiken när samma myndighet utreder och fattar beslut såväl i frågan om skadestånd för kränkande behandling som i frågan om diskrimineringsersättning.

Utbildningsförvaltningen bedömer att betänkandets analys av vilka ekonomiska och administrativa konsekvenser som förslagen kommer att ge för kommuner i form av skolhuvudmän inte är tillräcklig. När Skolinspektionen tar över ansvaret för diskrimineringsersättning mm. kan detta komma att leda till att fler ersättningsyrkanden riktas mot kommunen. Innan en ny praxis har etablerats kan detta också leda till utökade processrättsliga kostnader för huvudmännen.

Utbildningsförvaltningen vill i sammanhanget lyfta fram de problem som tas upp i Statskontorets rapport ”Klagomåls- hanteringen i skolan Förslag till ett mer ändamålsenligt system” (2020:21) angående dagens tillsyn över regelverket om kränkande behandling. I rapporten konstateras att tillsynen kräver stora resurser och mycket administration av såväl skolor, huvudmän som tillsynsmyndigheten. Utbildningsförvaltningen delar denna problembild.

Om tillsynen av reglerna om diskriminering flyttas över till Skolinspektionen och ska handläggas på samma sätt som dagens tillsyn över reglerna om kränkande behandling tillkommer ytterligare administration för skolor och huvudmän. De problem som lyfts i Statskontorets rapport bör därför beaktas inför en flytt av tillsynen. Detta för att få en effektiv tillsyn över både regelverket om kränkande behandling och diskriminering gemensamt.

Aktiva åtgärder

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag att bestämmelserna om aktiva åtgärder avseende kränkande behandling innehållsmässigt ska samordnas med reglerna om aktiva åtgärder avseende diskriminering för det skollagsreglerade området. Dagens skillnader mellan reglerna gör dem svårtillämpade och det finns en risk att arbetet kompliceras i onödan.

Föreskriftsrätt för aktiva åtgärder

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag att Skolverket ges möjlighet att meddela föreskrifter avseende arbetet med aktiva åtgärder mot diskriminering enligt Diskrimineringslagen för det skollagsreglerade området och mot kränkning enligt skollagen. Förvaltningen är också positiv till att samverkan ska ske mellan DO och Skolinspektionen.

En förutsättning för ett bra arbete är att det i god tid finns stöd tillgängligt av berörd myndighet till skolorna och huvudmännen.

Stöd till skolorna och arbetsgivaren i god tid är viktigt. Detta för att arbetet för elevernas bästa ska kunna fortsätta kontinuerligt utan avbrott.

Kompetenshöjning för Skolinspektionen och samverkan mellan myndigheterna

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till utredningens bedömning om ett kunskapslyft. En risk med att tillsynen flyttas från DO till Skolinspektionen är att den kompetens på området som DO byggt upp riskerar att förloras. Kompetenshöjande insatser i god tid och samverkan mellan berörda myndigheter bedömer förvaltningen därmed vara av största vikt.

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter samt jämställdhetsanalys

Utredningen innehåller en analys av konsekvenser för barn och elever samt en jämställdhetsanalys. Förvaltningen delar utredningens bedömning om att förslagen innebär en ökad tydlighet och förenkling för huvudmän, barn, elever och vårdnadshavare då ärenden av kränkande behandling och diskriminering handläggs av en och samma myndighet.

Förvaltningen delar utredningens bedömning i jämställdhetsanalysen om att förstärka DO:s tillsyn över arbetet med aktiva åtgärder kan bidra positivt till jämställdheten. Vidare delar förvaltningen utredningens bedömning att överflytten av tillsynsansvaret för verksamhet som regleras i skollagen till Skolinspektionen, samt en samordning av reglerna om aktiva åtgärder för kränkande behandling och diskriminering, kan komma att få positiva effekter för jämställdheten.

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Därtill föreslås att ärendet justeras omedelbart med anledning av svarstiden på remissen.

Bilaga

SOU (2020:79) ”Effektivare tillsyn över diskrimineringslagen – aktiva åtgärder och det skollagsreglerade området”